

тема виховує у дитині самостійність. Під час навчання діти самостійно обслуговують себе у побутовому плані. Також методика Монтессорі виховує у дитині розуміння того, що потрібно піклуватися про тих, хто не може зробити це сам. Групи у навчальних закладах є різновіковими. В таких колективах старші допомагають молодшим, навчаючи їх і в той же час себе. Усі ці якості є великою необхідністю в сучасному світі, який ставить багато викликів перед людиною.

Наразі в Україні працює велика кількість дитячих садочків та шкіл, які частково чи повністю працюють за педагогічною системою Марії Монтессорі. Такі навчальні заклади користуються великою популярністю серед батьків, які прагнуть підготувати дитину до сучасних умов життя. Зазвичай такі батьки відкидають звичайні садочки та школи. На фоні такої популярності виникає низка проблем. Перш за все, це відсутність кваліфікованих фахівців, які б впевнено володіли всім інструментарієм, що входить у систему методики. Звичні для нас ЗВО не дають потрібного рівня знань саме з цієї методики. Під час навчання в педагогічному ЗВО методика Марії Монтессорі розглядається доволі поверхово, що не дає повного розуміння її сутності і шляхів використання. Ще однією суттєвою проблемою є непристосованість нашої системи освіти до таких альтернативних методик. Мається на увазі те, що дитині потім важко адаптуватися до умов звичайної школи. Це зумовлюється відсутністю у дітей, вихованих за методикою Монтессорі, базових понять, таких як урок, чи того, що потрібно сидіти за партою під час занять. Ситуація із адаптацією таких дітей дещо змінилася з впровадженням положень НУШ- Нової української школи.

Отже, на сучасному етапі розвитку суспільства педагогічні ідеї Марії Монтессорі є як ніколи актуальними завдяки своїй спрямованості на виховання самостійної, розвиненої і талановитої особистості.

Література

1. Дудник Н. Педагогічні ідеї Марії Монтессорі.
2. Монтессорі М. Дети – другие / пер. с нем. Н. Нефедова. Москва, 2012. 334 с.
3. Монтессорі М. Дом ребенка. Метод научной педагогики / пер. с итал. С.Г. Займовского. Москва: Задруга, 1913. XXVI, 339 с.
4. Монтессорі М. Помоги мне сделать это самому / сост., авт. вступ. ст.: В.М. Богуславский, Г.Б. Корнетов. Москва : Карапуз, 2000. 272 с.
5. Монтессорі М. Разум ребенка: гл. из кн. Москва: Грааль, 1997. 174 с.
6. Нова Українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи / заг. ред. М. Грищенко. Київ : МОН, 2016. 34 с

ГУМАННІСТЬ ПЕДАГОГІКИ ЯК ПРОВІДНА ТЕНДЕНЦІЯ ЇЇ РОЗВИТКУ

Січкарь О.

Студентка ФДПОМ

Науковий керівник – доц. Волошина О. В.

До початку XXI століття історія педагогіки в Україні змінила свої методологічні установки, вибудувала нові концептуальні підстави, систему оцінок і інтерпретацій, суттєво поширила проблемне поле і тематику досліджень.

Спроби розібратися в тому, яким було історико-педагогічне минуле насправді, викликали величезну цікавість не тільки у педагогічному середовищі, а й у громадськості, і покликані підкріпити сучасні шукання політиків і реформаторів освіти, теоретиків і практиків освіти.

Розвиток історії педагогіки неможливий без осмислення її теоретичних основ і підстав, без вирішення тих загальних питань, від відповіді на які залежать спрямованість, зміст, шляхи та способи здійснення історико-педагогічного пошуку. З другої половини 1980-х рр. в нашій країні видано низку книг, які унаочнюють серйозні спроби розробки широкого кола теоретичних проблем історії педагогіки за логікою новітніх тенденцій розвитку наукового знання, сучасних підходів до педагогіки, освіти, історичного пізнання. Історія педагогіки є погляд, звернений з дня сьогоднішнього в день вчорашній.

Мета статті – витоки та перспективи гуманістичного підходу до виховання як тенденції розвитку педагогіки.

Історія педагогіки легітимна настільки, наскільки визнано існування педагогічного минулого, що відрізняється від педагогічного сьогодення. Поняття «педагогічне минуле» є основоположним для історії педагогіки, оскільки саме її існування можливе і виправдане поділом на педагогічне минуле (те, що було) і педагогічне сьогодення (те, що є нині).

Історико-педагогічна свідомість, що орієнтується на історизм, передбачає [8, с. 69]:

а) визнання відмінностей між педагогічним справжнім і педагогічним минулим, сучасною педагогічною епохою і всіма попередніми педагогічними епохами;

б) вивчення різних елементів і аспектів педагогічного минулого в нерозривній єдності з їхнім оточенням, що задає необхідний контекст їх розгляду, поза яким предмет дослідження не може бути визначений, реконструйований, пояснений і зрозумілий;

в) розуміння історії педагогіки як процесу і як руху пов'язаних між собою подій в часі, що, в кінцевому рахунку, дає відповідь на питання, як з минулого виростає сьогодення, а отже, сприяє досягненню сьогодення і визначає тенденції розвитку майбутнього.

У людській історії існують сфери, які, не будучи безпосереднім вираженням педагогічної дії, нерозривно і органічно з нею пов'язані. До числа таких сфер, наприклад, належить освітня політика. При цьому не варто забувати, що освітня політика в межах своїх специфічних пізнавальних завдань вивчається не тільки історією педагогіки, але також, в не меншій мірі, і політологією, і громадянською історією.

Всі зазначені обставини дозволяють припустити, що предметом історії педагогіки варто вважати не просто виникнення, функціонування і розвиток у часі і просторі практичної і ментальної педагогічної реальності, а педагогічну реальність, що в системі породжує контексти суспільного життя, матеріального і духовного, економічного, соціального, політичного та культурного. При цьому сама педагогічна діяльність є складовою і системоутворюючою частиною порожденої нею педагогічної реальності [7, с. 98].

У становленні гуманної педагогіки важливе місце займають ідеї В. Сухомлинського про необхідність вчити дітей правильного життя, правильним учинкам і ставленню до людей і до самого себе [13, с. 11]. Педагог дає поради вчителям і вихователям: боятися дитячої самотності як найстрашнішої біди шкільного життя. Педагоги, часом захоплюючись показовими, ефектними заходами, забувають про виховання людських взаємин [13, с. 35].

Основоположником сучасної педагогічної теорії вважають К. Ушинського, який приходить до розуміння виховання як свідомого процесу, що сприяє формуванню цілісної особистості, яка перебуває в гармонії з собою і навколишнім світом.

Однією зі значущих ідей педагогіки є виховання моральності, яка виступає основним напрямом педагогічного впливу. Згідно з твердженнями К. Ушинського, моральні початки в людині мають спрямовані на розвиток таких якостей, як організованість, людяність, порядність і старанність, а також поваги до себе, усвідомлення власної гідності і, в той же час, скромності. Сам образ педагога несе виховне значення, є дієвим засобом виховання. Звернення до моральності неможливе грубими методами. Тактовність вихователя – одна з основних умов отримання бажаного результату. При цьому К. Ушинський стверджує, що необхідно вміло поєднувати як заходи заохочення, так і покарання, стягнення. Переконавання, звернені до внутрішнього світу дитини, можуть попередити виникнення негативного і небажаного в дитині, – вважає видатний педагог. Навчання через переконання в його необхідності – ось основоположна ідея істинно гуманного підходу до виховання. К. Ушинський протестував проти традицій старої школи, де основою було сліпе підкорення учня педагогові. Гуманність до учня повинна бути основою виховання [4, с. 35, 47] – це теза, що є результатом першого етапу розвитку гуманної позиції в педагогіці.

У словнику С. Ожегова і Н. Шведової поняття «гуманізм» тлумачиться як «гуманність, людяність у громадській діяльності, у ставленні до людей» [8, с. 145]. Розвиток суспільної свідомості в наш час невіддільний від гуманного ставлення до людини.

З 80-х рр. двадцятого століття в освіті знову починає простежуватися тенденція, орієнтована на розвиток творчих здібностей, виховання вільної і відповідальної особистості, здатної до самостійного прийняття рішень. Відхід від односторонності знаннєвого підходу в освіті і орієнтація на розвиток особистості зумовлює пошук нових освітніх технологій. Технологія педагогіки співробітництва найбільш повно відображає сучасні тенденції розвитку освіти, його мети. Вона передбачає істинно гуманне ставлення до дитини, розкриття її творчого потенціалу. Тут поєдналися кращі думки і ідеї зарубіжної та української педагогіки.

Авторські підходи до реалізації ідей педагогіки співробітництва містяться в працях педагогів-новаторів Ш. Амонашвілі, І. Волкова, І. Іванова, С. Лисенкової, В. Шаталова. Співпраця педагога і дітей не має бути прямою, спрощеною передачею їм знань, а, перш за все, створенням обстановки, що спонукає до навчання, забезпечує відповідний розвивавальний виховний простір.

Головний натхненник нової хвилі педагогіки С. Соловейчик визначав співробітництво як спільну роботу рівних [11, с. 123]. Кожна дитина вільна у прояві творчості. Самостійність і відповідальність – якості, що сприяють вихованню поваги дитини до себе і визнанню в дитині особистості. В дитині закладене чисте джерело, що має необмежену енергію духу. Тому можливості, закладені при її народженні, величезні. Сумніви в нездатності дитини до виконання певних дій означають віддалення від істинної природи дитини, що свідчить про професійну некомпетентність педагога.

Основа педагогіки співробітництва – це співпраця дітей, батьків і вчителів. Гуманне педагогічне мислення ґрунтується на положеннях, що становлять істину для всіх релігій і багатьох філософських учень. Витоки педагогіки співробітництва йдуть від Вальдорфської школи, засновником якої є Рудольф

Штайнер. Навчання в цій системі зводиться до розвитку у дитини любові до навколишнього світу. В основі Вальдорфської педагогіки лежить метод «душевної економії». Цінність цього підходу полягає у розвитку в учнів прагнення до такої діяльності, яку вони самі здатні освоїти на даному етапі свого розвитку, без внутрішнього опору [3, с. 86].

Кінець ХХ століття – початок ХХІ століття характеризується як етап переходу кількісного накопичення ідей гуманної педагогіки в їх якісно новий стан. Відбувається уточнення, інтерпретація ідей і принципів гуманної педагогіки, яка отримує ще більшого визнання і популярності.

Н. Бордовська і А. Реан у поняття «гуманне ставлення до дитини» вкладають врахування індивідуальності, особистісних особливостей вихованця. Становлення особистості передбачає розвиток здатності до визначення своїх інтересів, ясне розуміння своїх потреб [2]. Безперечною перевагою гуманної педагогіки є дбайливе ставлення до духовного світу дитини, до становлення її особистості, розвитку схильностей, потреб, інтересів. Дитина є суб'єктом педагогічного процесу.

Метою гуманного педагога є прийняття дитини такою, яка вона є. Учитель покликає надавати допомогу в процесах самоактуалізації учня, усвідомлення цілей розвитку, сприяти їх досягненню, а також підтримувати особистісний ріст дітей і не знімати з себе відповідальності за результати виховання і навчання.

Література

1. Бережнова Л.Н. Этнопедагогика: учебник. Москва: Академия ИЦ, 2013. 233 с.
2. Бордовская Н.В. Педагогика. Санкт-Петербург: Питер, 2008. 304 с.
3. Головина Л.В. Методика раннего развития Вальдорфской школы. Москва: Эксмо, 2009. 224 с.
4. Давыдов В.В. Проблемы развивающего обучения: опыт теоретического и экспериментально-психологического исследования. Москва: Педагогика, 1991. 137 с.
5. Ершов П.П., Общение на уроке или Режиссура поведения учителя. Москва: Флинта, 1998. 366 с.
6. Занков Л.В. Избранные педагогические труды. Москва: Педагогика, 1990. 432 с.
7. Караковский В. Азбука нравственности. Методические рекомендации. 3 класс. *Сельская школа*. 2004. №2. С. 58.
8. Ожегов С.И. Толковый словарь русского языка 80000 слов и фразеологических выражений. Москва: АЗЪ, 1999. 928 с.
9. Попов Е.Б. Гуманистическая педагогика: идеи, концепции, практика: Из серии «Педагогика и гуманизм». Оренбург: ИПК ОГУ, 2003. 156 с.
10. Рубцов В.В. Технология оценки образовательной среды школы. Учебно-методическое пособие для школьных психологов. Под ред. В.В. Рубцова и И.М. Улановской. Москва: Москва, 2010. 365 с.
11. Русаков А.С. Антология гуманной педагогики. Москва: Издательский Дом Шалвы Амонашвили, 2007. 224 с.
12. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии: учебное пособие. Москва, 1998. 256 с.
13. Сухомлинский В.А. Как воспитать настоящего человека. Педагогическое наследие. Москва: Педагогика, 1990. 288 с.
14. Эльконин Б.Д. Избранные педагогические труды. Москва: Педагогика, 2000. 560 с.